

5. Sprawy z zakresu kościołów i związków wyznaniowych

Z rozpoznanych spraw, dotyczących statusu Kościołów i związków wyznaniowych, warto odnotować dwie sprawy. W sprawie oznaczonej **sygn. akt I SA/Wa 304/07** (orzeczenie prawomocne), rozpoznając ponownie skargę Parafii Rzymsko – Katolickiej w L., Sąd, uwzględniając wykładnię prawa dokonaną w uzasadnieniu wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego (sygn. akt II OSK 995/06) stwierdził, że skarga nie zasługiwała na uwzględnienie. Podstawę materialno – prawną kwestionowanej w postępowaniu nadzorczym decyzji stanowił art. 60 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154 ze zm.). Do oceny organu pozostało, czy zachodziły przesłanki umożliwiające uwłaszczenie, w tym trybie kościelnej osoby prawnej, a mianowicie, czy sporna nieruchomość pozostawała we władaniu kościelnej osoby prawnej, oraz czy znajdowały się na niej w dniu 23 maja 1989 r. cmentarz lub obiekty sakralne wraz z budynkami towarzyszącymi. W tej ostatniej kwestii organ nadzoru dokonał prawidłowej - zdaniem Sądu - oceny, że na spornej nieruchomości w dacie 23 maja 1989 r. nie znajdował się cmentarz ani obiekt sakralny wraz z budynkami towarzyszącymi. W planie zagospodarowania przestrzennego teren ten nie był przeznaczony na cmentarz, a zatem podnoszona przez skarżącą (za zeznającym na rozprawie administracyjnej przedstawicielem [...] Kurii Metropolitarnej) okoliczność, że rozróżnia się cmentarze grzebalne i niegrzebalne, nie pozwala na uznanie, że teren ten mógł być przeznaczony na cmentarz, a tym bardziej, nie pozwala na uznanie, że w dacie 23 maja 1989 r. był wykorzystywany jako cmentarz. Przepisy ustaw o cmentarzach rozróżniają: cmentarze wojenne, oraz ogólne cmentarze grzebalne, a wśród nich: cmentarze komunalne i wyznaniowe. Ustawodawca nie wprowadził w ustawie o cmentarzach pojęcia cmentarza niegrzebalnego. Ustawa o cmentarzach nie zawiera definicji cmentarza, ale określa, że jest to teren przeznaczony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na chowanie zmarłych. I w takim znaczeniu pojęcie „cmentarz” zostało, zdaniem Sądu, użyte w art.60 ust.1 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Natomiast w kwestii „władania” sporną nieruchomością organ nadzoru ocenił, że była ona we władaniu T. i S. małżonków L. Sąd zauważył, że organ nadzoru pojęcie władania organ odniósł do stanu prawnego. Natomiast „władać” oznacza „sprawować władzę, panować, rządzić”.

W prawie cywilnym termin „władztwo” związany jest z posiadaniem. Władztwo jest pewnym fizycznym stosunkiem osoby do rzeczy, stosunkiem, przy którym sprawuje ona nad rzeczą władzę. W tym znaczeniu istnienie przesłanki „władania” nie zostało w należyty sposób przez organ nadzoru wyjaśnione. Mając jednakże na uwadze, że bezspornie niespełniona została jedna z przesłanek przepisu art. 60 ust.1 pkt 5 ustawy z 17 maja 1989 r., Sąd przyjął, iż organ nadzoru prawidłowo ocenił, iż kwestionowana w postępowaniu nadzorczym decyzja uwłaszczeniowa została wydana z rażącym naruszeniem prawa.

W sprawie oznaczonej **sygn. akt I SA/Wa 189/07** (orzeczenie prawomocne) przedmiotem kontroli Sądu była decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, utrzymująca w mocy decyzję odmawiającą stwierdzenia nieważności decyzji Wojewody Łódzkiego, w części dotyczącej nieruchomości położonej w A., oznaczonej jako działka ewidencyjna nr [...], o powierzchni [...] m². Skarżąca Parafia Rzymskokatolicka [...] w A. zwróciła się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody Łódzkiego, w której stwierdzono przejście z mocy prawa - na rzecz Parafii Ewangelicko – Augsburskiej w A. - własności powyższej nieruchomości, powołując się przede wszystkim na fakt, że część wyżej wymienionej nieruchomości była w jej wyłącznym władaniu, jako, że dokonywane tam były tylko pochówki osób zmarłych wyznania rzymskokatolickiego. Wobec tego, jako osoba władająca działką w dniu wejścia w życie w/w ustaw, powinna nabyć z mocy prawa jej własność. Zarzut skarżącej Parafii odnośnie rażącego naruszenia art. 60 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, oparty na odmiennej interpretacji pojęcia „władania”, Sąd uznał za chybiony. Ponadto - zdaniem Sądu - Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji dokonał właściwej interpretacji tego pojęcia i Sąd w całości podzielił jego pogląd i argumentację. Minister prawidłowo uznał, że, co prawda, pojęcie „władania” nieruchomością nie posiada swojej definicji ustawowej, ale - posługując się posiłkowo interpretacją tego pojęcia, dokonaną przez Sąd Najwyższy na tle przepisu w/w art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną – można przyjąć, że chodzi o taki rodzaj władztwa nad rzeczą, który daje władającemu możliwość dowolnego, swobodnego i samodzielnego rozporządzania nieruchomością.